



บทที่ 1

บทนำ

ผัก เป็นพืชเศรษฐกิจที่ให้ผลตอบแทนแก่เกษตรกรเร็วกว่าพืชชนิดอื่น ระยะเวลา
เติบโตสั้น ในรอบปีหนึ่ง ๆ สามารถปลูกได้หลายรุ่น โดยเฉพาะพืชผักจำพวกคะน้า
กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ผักกาดกวางตุ้ง เป็นต้น การที่เกษตรกรปลูกผักประเภทเดียวกัน
ติดต่อกันซ้ำในพื้นที่เดิมทุกปี โดยไม่มีการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ หมุนเวียนสลับกันทำให้เกิดปัญหา
เกี่ยวกับแมลง ศัตรูพืชผักระบาดเป็นประจำตามมา ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะใช้สารเคมีหรือ
ยาฆ่าแมลงมากขึ้น แต่ก็ไม่สามารถยับยั้งการระบาดของแมลงศัตรูบางชนิดได้โดยเฉพาะ
หนอนใยผัก การกำจัดศัตรูดังกล่าวต้องเพิ่มปริมาณการใช้สารเคมีมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะทำ
ให้ต้นทุนการปลูกผักสูงขึ้นแล้ว ยังทำให้เกิดพิษตกค้างของยาฆ่าแมลงในพืชผักเป็นอันตรายต่อ
ประชาชนผู้บริโภคอีกด้วย ปัจจุบันการปลูกผักเพื่อการค้าส่วนใหญ่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร
และจังหวัดใกล้เคียง เช่น นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร เป็นต้น โดยแต่ละปีมีผลผลิต
ผักในเขตดังกล่าวทำรายได้ให้เกษตรกรเป็นมูลค่าประมาณ 1,135 ล้านบาท* อีกทั้งผักที่ปลูก
ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ได้ส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ นำเงินตราเข้าประเทศใน
ปัจจุบันมากกว่า 1,000 ล้านบาทและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ปริมาณและมูลค่าการส่งออก
พืชผักปรากฏดังตารางที่ 1.1 ดังนั้นผักจึงจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศ

การผลิตผักต้องมีค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชถ้าใช้สารเคมี
มากค่าใช้จ่ายก็จะเพิ่มขึ้น ทำให้กำไรลดน้อยลง ทั้งยังทำให้โรคแมลงยิ่งก็อดยากมากขึ้นตามไป
ด้วย เพราะตามธรรมชาติของแมลงสามารถปรับตัวและสร้างความต้านทานต่อยาฆ่าแมลงได้
เกษตรกรจึงต้องใช้สารเคมีเพิ่มขึ้นทุกปี เช่น ปริมาณจัดจำหน่ายสารเคมีกำจัดเชื้อรา ในปี
2521 จำนวน 2,736 เมตริกตัน เพิ่มขึ้นเป็น 6,265 เมตริกตัน ในปี 2530 ตามตารางที่
1.2 เป็นผลให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้างในพืชผักตามมา และยังทำให้สิ่งแวดล้อมเกิดมลพิษอีก
ด้วย ฉะนั้นกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงมีโครงการปลูกผัก
ปลอดสารพิษตกค้าง โดยแนะนำให้เกษตรกรปลูกผักในโรงเรือนตาข่ายไนล่อน หรือที่เรียกว่า

*ที่มา: สำนักงานเกษตรกรุงเทพมหานคร, 2531.

ตารางที่ 1.1 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกพืชผัก

	2526		2527		2528		2529		2530	
	เมตริกตัน	พันบาท	เมตริกตัน	พันบาท	เมตริกตัน	พันบาท	เมตริกตัน	พันบาท	เมตริกตัน	พันบาท
เมล็ดพันธุ์ผัก	477	26,753	584	30,048	608	23,453	441	31,257	442	60,090
หน่อไม้สด	289	5,125	339	8,787	761	12,579	225	2,727	195	3,981
หอม กระเทียมสด	6,144	31,806	7,715	38,907	7,872	44,275	6,255	31,353	6,711	34,155
ผักสด แช่เย็น	16,684	100,505	17,120	108,001	12,675	95,744	10,120	78,137	13,272	120,802
พืชผักแช่แข็ง	65	2,068	194	3,607	127	4,322	48	1,969	333	15,088
ผักแห้ง	268	9,645	699	21,903	652	36,946	1,409	68,106	3,056	71,761
เห็ดแห้ง	26	5,955	38	8,047	63	13,030	50	9,002	52	11,229
หอมเล็กแห้ง	2,875	15,514	1,754	10,589	4,360	24,754	7,003	39,973	3,768	20,906
หอมใหญ่แห้ง	434	1,296	378	2,603	787	5,960	1,186	4,623	218	1,285
กระเทียมแห้ง	1	42	1	6	21	242	*	10	1	44
ผักปรุงแต่งบรรจุหีบห่อแช่เย็น	774	13,127	608	13,672	2,683	48,871	2,565	48,266	5,913	106,009
หน่อไม้บรรจุหีบห่อแช่เย็น	5,869	81,861	8,558	91,971	14,054	160,432	17,129	227,024	50,210	929,253
ผักปรุงแต่งไม่บรรจุหีบห่อแช่เย็น	19,263	213,113	21,076	218,552	23,606	273,961	27,047	438,692	33,340	521,823
มะเขือเทศ	1,360	8,000	2,123	12,422	3,270	16,076	5,731	22,733	3,753	14,369
ซิงแห้งและซิงสด	6,584	47,377	5,017	38,473	4,400	33,248	1,250	13,116	3,718	29,749
รวม	61,113	562,187	66,204	607,588	75,939	792,893	80,459	1,016,988	124,982	1,940,544

ที่มา : กรมศุลกากร

ตารางที่ 1.2 ปริมาณจัดจำหน่ายสารกำจัดวัชพืชสำเร็จรูป ปี 2521-2530

หน่วย : เมตริกตัน

ปี	สารกำจัดแมลง	สารกำจัดเชื้อรา	สารกำจัดวัชพืช	สารกำจัดหนู	สารกำจัดไร	สารรมควันพิษ
2521	14,264	2,736	5,545	5	226	222
2522	19,261	2,788	5,295	23	327	300
2523	15,030	2,721	6,377	25	510	332
2524	14,069	2,565	9,698	4	173	487
2525	11,601	2,447	9,824	53	476	598
2526	10,500	3,891	10,270	16	596	587
2527	14,309	3,931	14,114	17	1,028	360
2528	14,127	3,725	14,334	26	651	584
2529	12,428	3,725	11,496	34	793	813
2530	13,947	6,265	14,240	86	2,017	457

ตารางที่ 1.3 ปริมาณจัดจำหน่ายและการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ปี 2530

หน่วย : เมตริกตัน

ประเภท สารกำจัดศัตรูพืช	ผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยี- คอลเกรด นำเข้า	ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป		
		นำเข้า	ผลิตภายในประเทศ	รวมทั้งหมด
สารกำจัดแมลง				
- ใช้ทางเกษตร	3,305	3,368	10,579	13,947
- ใช้ทางสาธารณสุขและอุตสาหกรรม	-	371	-	371
สารรมควันพิษ	-	457	-	457
สารกำจัดไร	311	625	1,392	2,017
สารกำจัดเชื้อรา				
- ใช้ทางเกษตร	9	6,245	20	6,265
- ใช้ทางด้านอุตสาหกรรม	-	71	-	71
สารกำจัดวัชพืช				
- นำเข้า	561	5,303	3,437	8,740
- ผลิตภายในประเทศ	-	-	5,500	5,500
สารกำจัดหนู	-	86	-	86
รวม	4,186	16,526	20,928	37,454

ที่มา : กรมวิชาการเกษตร

"ผักกางมุ้ง" ซึ่งได้แนวความคิดมาจากประเทศไต้หวัน และเป็นวิธีหนึ่งที่ป้องกันไม่ให้แมลงศัตรูพืชผักเข้าไปทำลายผักในมุ้ง จึงเป็นการลดการใช้สารเคมีลง ทำให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค ทั้งยังลดภาวะเป็นพิษในสิ่งแวดล้อมด้วย

ความสำคัญของการศึกษา

การปลูกผักในโรงเรือนตาข่ายจะช่วยลดการใช้สารเคมี ทำให้ไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ทั้งยังลดต้นทุนการผลิตอีกด้วย แต่ในขณะเดียวกันผลผลิตที่ได้ก็ลดตามไปด้วย เนื่องจากผักในมุ้งมีน้ำหนักเบากว่าผักนอกมุ้ง และจากการที่ผักทั้งสองมีราคาขายเท่ากัน ส่งผลให้ผักกางมุ้งมีรายได้ลดลง เกษตรกรจึงไม่แน่ใจว่าการปลูกผักในโรงเรือนตาข่ายจะได้กำไรมากกว่าผักนอกมุ้ง เป็นผลให้เกิดความลังเลในการลงทุนสร้างโรงเรือนตาข่ายเพื่อปลูกผักปลอดสารพิษตกค้าง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาค้นทุนของการปลูกผักปลอดสารพิษตกค้าง (ผักกางมุ้ง)
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกำไรของการปลูกผักปลอดสารพิษตกค้างกับการปลูกผักตามธรรมชาติ (ผักนอกมุ้ง)
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการปลูกผักปลอดสารพิษตกค้าง

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกผักปลอดสารพิษตกค้าง" ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ประเภทของผักที่ปลูก แยกตามลักษณะการปลูกดังนี้
 - ก. คำว่า "การปลูกผักตามธรรมชาติ" หมายถึง ผักที่ปลูกนอกโรงเรือนตาข่าย หรือผักนอกมุ้ง
 - ข. คำว่า "การปลูกผักปลอดสารพิษตกค้าง" หมายถึง ผักที่ปลูกในโรงเรือนตาข่าย หรือผักกางมุ้ง



ค. ผักที่ศึกษาเป็นผักตระกูล Cruciferae ได้แก่ ผักคะน้า ผักกะหล่ำ ผักกาดหัว-ปลี และผักกวางตุ้งที่กรมส่งเสริมการเกษตรแนะนำให้เกษตรกรปลูก

2. แหล่งที่ทำการศึกษา

ผักปลอดสารพิษตกค้างปลูกมากที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ดังนั้น การวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะพื้นที่ดังกล่าวคือ

กรุงเทพมหานคร : เขตภาษีเจริญและเขตพระโขนง

จังหวัดนนทบุรี : อำเภอบางบัวทอง

โครงการผักปลอดสารพิษตกค้าง เริ่มในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2530 เกษตรกรที่ปลูกผักโดยวิธีนี้ไม่มาก จึงจะทำการศึกษาด้อย่างจำนวน 29 ราย จากแหล่งเพาะปลูกต่าง ๆ ดังนี้

กรุงเทพมหานคร : เขตภาษีเจริญ มีเกษตรกรปลูก 20 ราย เลือกมา 9 ราย

: เขตพระโขนง มีเกษตรกรปลูก 20 ราย เลือกมา 10 ราย

จังหวัดนนทบุรี : อำเภอบางบัวทอง มีเกษตรกรปลูก 20 ราย เลือกมา

10 ราย

เกษตรกรตัวอย่างที่ถูกเลือกขึ้นมา ได้ปลูกผักทั้ง 2 วิธีคือ การปลูกผักตามธรรมชาติ (ผักนอกมุ้ง) และผักปลอดสารพิษตกค้าง (ผักกางมุ้ง) เป็นเกษตรกรในโครงการ และมีพื้นที่การปลูกไม่เกิน 5 ไร่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการรวบรวมจากแหล่งข้อมูลโดยตรง คือ เกษตรกร และร้านค้าที่จำหน่ายวัสดุการเกษตร เช่น ปุ๋ย สารเคมี เป็นต้น โดยการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต

2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหนังสือ วารสาร และรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย ที่ได้รวบรวมหรือวิจัยไว้แล้ว จากห้องสมุด และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงเรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษตกค้าง
2. สร้างแบบสอบถาม เมื่อได้สอบถามเรื่องราวเกี่ยวกับการปลูกผักนอกมุ้ง และ ผักกางมุ้งจากเกษตรกร และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงมาจัดทำแบบสอบถามขึ้น เพื่อนำไปใช้สอบถามเก็บข้อมูลปฐมภูมิ
3. ทำการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกทั้งผักนอกมุ้งและผักกางมุ้งตามแนวแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุน ตลอดไปจนถึงปัญหา และอุปสรรค
4. สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงต้นทุนและรายได้ของการปลูกผักปลอดสารพิษตกค้าง เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจที่จะลงทุน
2. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปลูกผักปลอดสารพิษตกค้าง
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องใช้ในการพิจารณาวางนโยบายส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษตกค้างแก่เกษตรกร และเป็นเอกสารทางวิชาการที่ใช้เป็นแนวทางศึกษาค้นคว้าต่อไป